

Ny lag om tobak och liknande produkter

Riksdagen har antagit en ny lag (SFS 2018:2088) om tobak och liknande produkter. Flertalet regler börjar gälla 1 juli 2019.

Lagen innehåller bland annat nya bestämmelser om rökfria miljöer. Flera av dessa berör kommunala och regionala verksamhetsutövare (lokaler för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, park- respektive idrottsförvaltning liksom skolor).

För tillsynen av de rökfria miljöerna ansvarar kommunerna. Försäljning av tobak blir tillståndspliktig och försäljning av e-cigarett fortsätter vara anmälningspliktig. Tillstånd och anmälningar hanteras av kommunerna. Kommunerna får ta ut avgifter för viss verksamhet och meddela vissa beslut inom sin tillsyn.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har tagit fram det här cirkuläret för att informera sina medlemmar om de nya reglerna. Cirkuläret är framförallt inriktat på tillsynsmyndighetens verksamhet och innehåller underlag till taxa och delegationsordning som kan användas för lokala anpassningar.

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 12 december 2018 om en ny lag om tobak och likande produkter (SFS 2018:2088). En förordning (SFS 2019:223) om tobak och liknande produkter har beslutats av regeringen. Den nya lagen ersätter tidigare tobakslagen (1993:581) och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425). Förarbetena finns i regeringens proposition 2017/18:156 och Socialutskottets betänkande 2018/2019:SoU3. Riksdagens beslut innebar att propositionen inte antogs i sin helhet utan att utskottets förslag bifölls. Förutom att tiderna för ikraftträdande ändrades så innebar detta bl.a. att regeringens förslag ändrades i vissa delar – t.ex. förbjöds inte självbetjäning av tobaksvaror och det är inte förbjudet att placera kommersiella meddelanden så att de är synliga från utsidan av ett försäljningsställe.

Regelverket innebär bl.a. ett genomförande av reglerna om spårbarhet och säkerhetsmärkning i EU:s tobaksproduktdirektiv. Ytterligare bakgrund till flera av bestämmelserna finns i utredningen En översyn av tobakslagen - Nya steg mot ett minskat tobaksbruk SOU 2016:14.

[Lag \(2018:2088\) om tobak och liknande produkter, Riksdagen](#)

[Förordning \(2019:223\) om tobak och liknande produkter, Riksdagen](#)

Information och vägledning kommer kontinuerligt att publiceras på [Folkhälsomyndigheten hemsida](#)

Kommunens uppgifter - reglemente, delegationsordning, taxa och information

Kommunen ska enligt den nya lagen pröva tillstånd för tobaksförsäljning och ta emot anmälningar för e-cigarett och påfyllningsbehållare. Kommunen ska även utöva tillsyn över försäljningsverksamhet och rökfria miljöer. Kommunen måste bestämma vilken nämnd som ska hantera frågorna och ändra reglementena i den delen. Vilka uppgifter som kommunen har enligt lagen framgår nedan. Frågorna kan till exempel hanteras av den nämnd som handlägger serveringstillstånd, närmast socialnämnd, eller av miljönämnd. SKL har ingen uppfattning i fråga om vilken nämnd som ska hantera uppgifter enligt lagen utan det beror på hur verksamheten i övrigt är organiserad. Tillståndsprövningen liknar hanteringen för serveringstillstånd, men tillsynen på om miljönämndernas verksamhet, dock att bara vissa delar kan avgiftsfinansieras.

Den eller de nämnder som får hand om kommunens uppdrag enligt lagen om tobak och liknande produkter behöver anta en delegationsordning för de beslut som behöver fattas och är lämpliga att hantera av tjänstepersoner på delegation. SKL har tagit fram ett underlag till delegationsordning, bilaga 1, att anpassa efter lokala bedömningar. Kommunen behöver även anta en ny taxa. SKL har tagit fram ett underlag till taxa, bilaga 2, att anpassa efter lokala bedömningar. Underlagen är inget normalförslag och kommunerna gör sina egna ställningstaganden.

En taxa behöver finnas antagen när kommunen påbörjar handläggning av ärendet. Har beslut om t.ex. tillstånd inte delegerats måste beslutet fattas av nämnden.

Enligt 5 kap. 11 § lagen om tobak och liknande produkter ska kommunen tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter. Paragrafen, som är ny, är delvis utformad med 8 kap. 9 § alkohollagen som förebild. Informationsskyldigheten kan enligt förarbetena (prop. s. 197) fullgöras genom information på kommunens webbplats och genom kontakter mellan enskilda som överväger att ansöka om ett tillstånd och tjänstemannaorganisationen.

Försäljning m.m.

Tillståndsplikt och anmälningsplikt

De nya reglerna om tillståndspflicht innebär att den som säljer tobaksvaror måste ha försäljningstillstånd (5 kap. 1 §). Det gäller såväl den som säljer tobak till konsumenter (detaljhandel) som den som ägnar sig åt annan försäljning av tobak (partihandel). Försäljningstillståndet söks hos kommunen som bl.a. ska göra en prövning av sökandens lämplighet. För försäljning av enbart elektroniska cigaretter med återfyllningsbehållare gäller anmälningsplikt och anmälan ska göras till kommunen, 5 kap. 2 §.

Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Vill konkursboet fortsätta rörelsen ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen ska behandla en sådan ansökan med förtur, 5 kap. 9 §.

Ansökan och tidsfrist för beslut

Ansökan om försäljningstillstånd ska enligt lagens övergångsbestämmelser ha inkommit till kommunen senast den 1 november 2019 för att försäljning ska få fortsätta under utredningens gång. Har ingen ansökan inkommit till kommunen senast den 1 november 2019 eller om ansökan avslås är försäljning av tobaksvaror inte tillåten.

För att få tillstånd krävs att den som säljer tobaksvaror ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram, 5 kap. 6 §. Egenkontrollprogram är en förutsättning för att en ansökan om tillstånd ska anses vara komplett, 5 kap. 8 §.

Egenkontrollprogrammet ska bland annat innehålla rutiner för ålderskontroll och för att säkerställa att varorna är korrekt märkta.

Enligt 4 kap. 1 § i förordningen om tobak och liknande produkter ska kommunen fatta beslut i ett ärende om försäljningstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen, får kommunen besluta att handläggningstiden ska förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska innan den ursprungliga tidsfristen gått ut informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs. Ett beslut om att förlänga tidsfristen får inte överklagas. Bestämmelsen är utformad med 8 kap. 10 § alkohollagen (2010:1622) och 5 § alkoholförordningen (2010:1636) som förebild.

Mottagningsbevis

Genom en hänvisning i 4 kap. 2 § i förordningen om tobak och liknande produkter till 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in och om innehållet i ett sådant bevis.

Av den angivna bestämmelsen framgår att ett mottagningsbevis ska innehålla information om (1) den tidsfrist som avses i 7 § och, i förekommande fall, följden av att ett beslut inte fattas inom denna tidsfrist, och (2) möjligheterna till rättslig prövning av beslut. Av förarbetena till lagen om tjänster på den inre marknaden framgår att bestämmelsen bör förstås så att det av mottagningsbeviset bör framgå den tid under vilken myndigheten räknar med att fatta beslut samt allmän information om möjligheterna till rättslig prövning av

Login

beslut (prop s. 82.). Reglerna om tidsfrist och mottagningsbevis härstammar från tjänstedirektivet (direktiv 2006/123/EG) som har en mekanism med s.k. tyst beviljande i de fall tillstånd inte meddelas i tid. Den mekanismen är inte tillämplig för tobaksprodukter. Detta motiveras av regeringen (prop. s. 71) med att eftersom lämplighetsprövningen av sökanden utgör själva grunden för tillståndsförfarandet är det nödvändigt att en förhandsprövning görs.

Prövning

Vid en prövning granskas bl.a. ekonomisk skötsamhet och eventuell förekomst av tidigare brottslighet (vandel), 5 kap. 2 – 4 §§. Prövningen av lämpligheten ska avse sökandens personliga och ekonomiska förhållanden i vid mening. Det är sökanden som ska visa att lämplighetskravet är uppfyllt. Sökanden kan av kommunen åläggas att ge in utdrag från myndigheter som har etablerade rutiner för hantering av relevanta intyg eller handlingar.

När en juridisk person ansöker om försäljningstillstånd ska lämplighetsprövning ske av såväl den juridiska personen som den eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen.

Vid prövningen av en ansökan om tillstånd för detaljhandel får kommunen inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. En ansökan om tillstånd för partihandel får inte bifallas utan att Polismyndighetens och Tullverkets yttranden har inhämtats, 5 kap. 4 §. Regleringen motiveras närmare på s. 67 i propositionen:

Login

Rökförbud

Rökförbudet har utvidgats och träffar nu bl.a. även inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning, och lekplatser som allmänheten har tillträde till. Rökförbudet gäller även för annan rökning än av tobak. Undantag från rökförbudet regleras i 6 kap. 4 -7 §§ men berörs inte närmare här.

Bestämmelsen i 6 kap. 2 § har följande innehåll.

Rökförbud

2 § Rökning är förbjuden

1. i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem,
2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård,
3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård,
4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus,
5. i restauranger och på andra serveringsställen,
6. i andra lokaler än sådana som avses i 1-5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1-3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen,
7. i andra lokaler än sådana som avses i 1-6 om allmänheten har tillträde till lokalerna,

8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning,
9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till, och
10. vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 1-7 som allmänheten har tillträde till.

3 § I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts, ska i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden. I fråga om sovkupéer och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller i stället 2 § 4.

Frågor som särskilt berör kommunala och regionala verksamheter

Kollektivtrafik

Vad gäller kommunala verksamheter kan särskilt noteras 2 § punkten 4, som gäller på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus. Följande förtydligande finns i förarbetena (prop. s. 203): Utvidgade rökförbudet omfattar bl.a. perronger och hållplatser utomhus samt taxizoner. Även andra utomhusområden som är avsedda för resenärer, exempelvis biljettområden och gångbanor i anslutning till spårområdet omfattas av förbudet. Områden som resenärer inte behöver vistas i för att kunna använda kollektivtrafiken faller utanför regleringen.

Idrottsplatser

Bestämmelsen i 6 kap. 2 § punkt 8, som reglerar inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning, är ny i förhållande till tobakslagen. I förarbetena (prop. s. 203) finns följande förtydligande: Att anläggningen huvudsakligen är avsedd för idrottsutövning innebär att den kan användas även för andra aktiviteter och arrangemang, t.ex. konserter och mässor, och ändå omfattas av rökförbudet. I de fall ett idrottsarrangemang anordnas, eller idrott annars utövas, på en plats som i andra fall har ett helt annat användningsområde omfattas platsen inte av rökförbudet. Exempelvis medför inte löpar- eller skidtävlingar i stadsmiljö att allmänna platser som vägar och torg omfattas av rökförbudet, även om delar av staden har hägnats in med anledning av idrottsarrangemanget. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter inte heller att ett idrottsarrangemang eller annan offentlig tillställning anordnas på platsen. Rökförbudet är alltså inte inskränkt till vissa händelser eller tider utan gäller ständigt. Rökförbudet gäller inte bara platser för själva idrottsutövandet utan även platser som används för andra ändamål, exempelvis försäljning, under förutsättning att platserna ligger inom det inhägnade området.

Lekplatser

Även 6 kap. 2 § punkt 9 som gäller lekplatser som allmänheten har tillträde till, saknar motsvarighet i tidigare reglering. Det saknar enligt förarbetena (prop. s. 203) betydelse om det är ett offentligt organ eller en privat

Login

fysisk eller juridisk person som disponerar över eller äger lekplatsen. Förbudet gäller dock bara lekplatser som allmänheten har tillträde till. Med allmänheten avses varje person, till skillnad från en särskild krets av personer. Lekplatser som är tillgängliga för en sluten krets av personer, exempelvis medlemmarna i en bostadsrättsförening, omfattas inte av rökförbudet. Tillgänglighetsbegränsningen måste dock vara tydlig, exempelvis genom att lekplatsen är inhägnad och låst eller att tillgänglighetsbegränsningen är tydligt markerad med skyltning. I de fall en lekplats som allmänheten har tillgång till inte är tydligt avgränsad måste en bedömning av rökförbudets räckvidd göras i varje enskilt fall utifrån syftet med bestämmelsen. En plats som är inrättad för barns lek måste kunna användas av barn utan att de riskerar att besväras av t.ex. tobaksrök eller på annat sätt uppmärksammas på att någon röker.

Entréer till skolor, vårdlokaler och utrymmen för kollektivtrafik m.m.

Även 6 kap. 2 § punkt 10 saknar motsvarighet i tobakslagen. Genom bestämmelsen införs ett förbud mot rökning vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som omfattas av rökförbud enligt paragrafens övriga punkter (1-7) och som allmänheten har tillträde till. Entréer till lokaler och utrymmen som endast är tillgängliga för en begränsad krets personer, exempelvis de anställda på en arbetsplats, medlemmarna i en förening eller särskilt inbjudna, omfattas inte av rökförbudet. Se vidare nedan om ansvaret för upprätthållande av rökförbudet.

Någon geografisk avgränsning av det område som omfattas av rökförbudet görs inte i lagen. I stället får rökförbudets räckvidd enligt förarbetena (prop. s. 203) bedömas i det enskilda fallet utifrån syftet med bestämmelsen, framför allt skyddet av barn och andra känsliga personer. Det ska vara möjligt för t.ex. allergiker att ta sig in i och ut ur en lokal eller ett utrymme där det råder rökförbud utan att exponeras för tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter. I normalfallet bör rökförbudet därför gälla i vart fall inom ett par meters avstånd från entrén. Det rökfria området måste vara så pass stort att tobaksrök eller rök eller utsläpp från andra produkter inte kommer in i lokalerna eller utrymmena innanför entrén.

Ansvar för upprätthållande av rökförbud och skyldighetens betydelse

Vem som är ansvarig för att upprätthålla rökförbudet framgår av 6 kap. 8 § och vad det ansvaret innebär förtydligas i 6 kap. 9 §.

Ansvar för upprätthållande av rökförbud

Vem som har ansvar för att upprätthålla rökförbudet har förtydligats. Bestämmelsen har i förhållande till tobakslagen ändras på så sätt att den även omfattar den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik, uteserveringar, inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning och lekplatser som allmänheten har tillträde till, jfr 6 kap. 2 § 4, 5, 8 och 9 (prop. s. 205). I propositionen anges att exempelvis tomträttsinnehavare, hyresgäst eller annan nyttjanderättshavare kan vara en sådan person som på annan

grund disponerar över en lokal, ett annat utrymme eller ett område utomhus. Ansvaret ligger på den som har praktiska möjligheter att se till att bestämmelserna om rökförbud följs.

Vad gäller entréer (6 kap. 2 § punkten 10) regleras i 6 kap. 8 § andra stycket särskilt att ansvaret ligger på den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet innanför entrén. Av förarbetena (prop. s. 205) framgår att om utrymmet närmast innanför entrén inte angränsar till en lokal eller ett utrymme för vilket ansvar kan framställas enligt första stycket, ska ansvaret ligga på den som äger eller på annat sätt disponerar över byggnaden. I propositionen exemplifieras vidare att för en entré till exempelvis ett köpcentrum eller ett kontorskomplex som inrymmer flera olika affärsrörelser eller verksamheter, torde ansvaret normalt ligga på fastighetsägaren.

De skyldigheter som åligger den som ansvarar för rökförbudet framgår av 6 kap. 9 §. Den som är ansvarig enligt 8 § ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Exempelvis måste befintliga askkoppar inom det rökfria området och markerade områden där rökning tidigare varit tillåten tas bort (prop. s. 100). Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas. Rätten för den som ansvarar för området att avvisa en person som trots tillsägelse röker där rökning är förbjuden har införts även för utomhusmiljöer. Någon rätt för den ansvarige att avlägsna personer som efter tillsägelse bryter mot förbudet föreslås däremot inte (prop. s. 101).

Tillsyn

Vad som gäller för tillsynen regleras i 7 kap. 3 – 4 §§.

3 § Kommunen utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 1, 3, 4 och 7 §§ på försäljningsställen,
2. tillhandahållande av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7-9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på försäljningsställen,
3. marknadsföring enligt 4 kap. 1, 2 och 5-7 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen, och
4. rökfria miljöer som avses i 6 kap. 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 3 §.

4 § Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller

1. tillhandahållande av nya tobaksvaror enligt 2 kap. 3 § på försäljningsställen,
2. försäljning av tobaksvaror, i andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 1, 6-10, 12 och 14 §§,
3. anmälan om försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt egenkontroll, i

andra fall än när det gäller gränsöverskridande distansförsäljning, enligt 5 kap. 15 och 17 §§, och 4. åldersgräns enligt 5 kap. 18 och 19 §§.

Vad gäller tillsynens omfattning uttalar regeringen följande i propositionens konsekvensutredning (s. 164)

Detta innebär bl.a. att kommunerna ska bedriva tillsyn av att den ansvarige gör vad som ankommer på honom eller henne. Tillsynen ska liksom tidigare utövas genom bl.a. inspektioner av miljöerna, men lagen uppställer inga närmare krav på hur tillsynen ska utövas. Kommunerna har under inga förhållanden ansvar för att upprätthålla rökförbudet i en rökfri miljö utan endast att kontrollera att den ansvarige uppfyller sina skyldigheter i detta avseende. Många gånger torde det vara tillräckligt att miljöerna inspekteras när kommunen uppmärksammas på t.ex. brister i fråga om skyltningen. Förslagen i denna del kommer inte att påverka kommunernas tillsynsarbete nämnvärt eller medföra några nämnvärda ekonomiska konsekvenser på tobaksområdet i någon beaktansvärd utsträckning.

Tillsynsmyndighetens befogenheter m.m.

Vilka befogenheter som tillsynsmyndigheten har anges i 7 kap. 9 - 15 §§. Befogenheterna har delats upp i bestämmelser under rubrikerna tobaksvaror och örtprodukter för rökning respektive elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare. Tillsynsmyndigheten kan förutom att meddela de förelägganden och förbud som b. påfyllningsbehållare. Tillsynsmyndigheten kan förutom att meddela de förelägganden och förbud som b. för att bestämmelserna ska följas (7 kap. 9 och 13 §§) återkalla försäljningstillstånd (7 kap. 10 §) eller m varning (7 kap. 11§) för tobaksvaror och örtprodukter för rökning. Förelägganden och förbud får förenas med vite (7 kap. 9 § andra stycket). För elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare finns i vissa fall möjlighet att meddela förbud att fortsätta försäljningen, eller att meddela varning, 7 kap. 12 – 13 §§. Beslut om föreläggande eller förbud enligt 12 §§ får förenas med vite.

Tillsynsmyndigheten har rätt till upplysningar på begäran (7 kap. 17 §), rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen (7 kap. 18 §) och möjlighet att begära Polismyndighetens biträde (7 kap. 19 §).

Kommunen och Polismyndigheten ska underrätta varandra om förhållanden som är av betydelse för tillsynen. Kommunen ska skicka en kopia av de beslut den fattar enligt lagen till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och länsstyrelsen (7 kap. 20 §).

Kommunerna ska underrätta Folkhälsomyndigheten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan ha betydelse för Folkhälsomyndighetens tillsyn (7 kap. 21 §).

Möjlighet att genomföra kontrollköp regleras i 7 kap. 22 -23 §§. Av 7 kap. 23 § framgår att vad som framkommit genom kontrollköp inte får utgöra grund för kommunen att meddela föreläggande, förbud, återkallelse eller varning enligt 9-13 §§.

Det kan noteras att Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) den 3 juni 2019 meddelade en dom av intresse i tobakssammanhang (mål M 8248-18) när både lagstiftning om tobak och miljöbalken kan vara tillämpliga.

Frågan i målet rörde tillsyn över en samlingslokal där det förekom rökning, även med barn närvarande. Miljönämnden ansåg att det var en samlingslokal enligt 45 § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamheter och hälsoskydd och meddelade föreläggande med stöd av miljöbalkens 2 kap. och 9 kap. 3 § om olägenheter för människors hälsa och miljön. MÖD delade nämndens uppfattning att miljöbalkens regler kunde tillämpas så vitt gäller olägenheter från tobaksrök som har en menlig påverkan på människors hälsa i sådana lokaler. Någon särskild bestämmelse som begränsade möjligheten att ingripa med stöd av miljöbalken har inte införts i tobakslagen. Enligt domstolen syftade såväl ett förbud mot rökning enligt tobakslagen som ett förbud mot rökning enligt miljöbalken till det som nämnden vill åstadkomma i detta fall; en begränsning av tobaksrökning i föreningens lokal för att undvika olägenheter för människors hälsa. Domstolen kom vidare fram till att eftersom miljöbalkens och tobakslagens regler i detta fall gäller parallellt och inte strider mot varandra, har det stått nämnden fritt att välja enligt vilket av dessa båda regelverk som ett ingripande mot tobaksrökningen ska göras. Föreläggandet var således lagligen grundat.

Offentlighets- och sekretesslagen har fått en ny bestämmelse, 30 kap. 20 §, som träder i kraft den 1 juli 2019. Den kompletterar den tidigare bestämmelsen om tillstånd enligt alkohollagen. Den innebär att sekretess gäller för kommun i ärenden om tillståndspliktig tobaksförsäljning enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende om tillstånd. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Avgifter

Av reglerna följer att kommunen får ta ut en avgift för prövning av ansökan om tillstånd till försäljning av tobaksvaror enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige, se 8 kap. 1 §. Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn av den som bedriver tillståndspliktig försäljning enligt 5 kap. 1 § och anmälningspliktig försäljning enligt 5 kap. 15 §, se 8 kap. 2 §. Det finns således ingen möjlighet att ta ut avgifter för tillsyn av rökfria miljöer.

Av propositionen (s. 130) framgår att avgifterna ska spegla kommunernas faktiska kostnad för hanteringen av tillståndsansökningar vilket innebär att avgifterna kommer att variera mellan kommunerna. I propositionen görs jämförelser med avgifter för serveringstillstånd som hämtats från en undersökning från Näringslivets regelråd i en rapport från 2013. Regeringen uttalar därvid att med hänsyn till att det föreslagna tillståndsförfarandet för tobaksförsäljning har klara beröringspunkter med det förfarande som gäller vid tillståndsgivning enligt alkohollagen bör angivna siffror kunna tjäna som riktmärke. Den nya tillståndsordningen innehåller emellertid färre bedömningskriterier och är enligt regeringen inte fullt lika komplex. Regeringen bedömer därför att kommunernas kostnad för att hantera ansökningar om tillstånd för tobaksförsäljning generellt sett kan komma att vara något lägre än motsvarande kommunala kostnader för

serveringstillstånd.

SKL vill framhålla att avgifterna ska spegla kommunens faktiska kostnader och att siffrorna från Näringslivets regelnämnd framstår som tämligen låga. SKL anser att tillståndsprövning normalt lämpar sig för fasta avgifter eftersom hanteringen är tämligen likartad. Fasta avgifter ökar även transparensen om vilka kostnader som ansökningsförfarandet genererar för sökanden, och för myndigheten. Den information om tidsåtgången för att hantera en tillståndsansökan som SKL har fått från ett antal kommuner har varierat. Eftersom det i detta fall rör sig om ett nytt tillsynsområde så bör tidsåtgången registreras och mätas för att på sikt åstadkomma ännu säkrare schabloner. SKL kan därför inte redovisa ett säkerställt tidsintervall för tillståndsprövning.

Tillståndsprövningen kan bl.a. innehålla följande moment: registrering och objektsadministration, genomgång och granskning av inskickade handlingar samt ev. begäran om kompletteringar, utredning av PBI (personer med betydande inflytande i bolaget), remisshantering, utredningsbesök, sammanställning, beslutsskrivande och expediering.

För tillsynen av försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare m.m. föreslås att efterhandsdebitering med timavgift för den faktiska tidsåtgången för tillsynen tillämpas. Någon avgift ska inte tas ut för anmälan i sig. En anmälan kan vid behov föranleda tillsynsinsatser, t.ex. genom en granskning eller ett föreläggande, och även för sådana tillsynsåtgärder föreslår SKL timavgift.

Fasta avgifter kan bestämmas för verksamheter med behov av återkommande tillsyn, när nämnden genom sin erfarenhet vet hur lång tid som förväntas gå åt till tillsynen. SKL har för den här tillsynen förslagit timavgift, eftersom det inte finns tillräckligt underlag för att komma fram till nationella schablonavgifter för den återkommande tillsynen. Varje kommun behöver göra en egen bedömning om förutsättningarna för att fastställa fasta avgifter för återkommande tillsyn baserad på kommunens egen erfarenhet av tidsåtgången.

SKL har tagit fram underlag till taxa att anpassa för lokala förhållanden, bilaga 2.

Övergångsbestämmelser m.m.

Av övergångsbestämmelserna följer att vissa bestämmelser ska börja tillämpas vid andra datum än 1 juli 2019.

Av punkt 4 i övergångsbestämmelserna framgår att en detaljhandlare som före lagens ikraftträdande har anmält försäljning av tobaksvaror enligt 12 c § tobakslagen får fortsätta att bedriva sådan försäljning, om detaljhandlaren senast den 1 november 2019 ansöker om tillstånd till försäljning enligt den nya lagen. Försäljning får efter en sådan ansökan fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut. För försäljning som sker innan tillståndsmyndigheten har meddelat beslut i tillståndsfrågan ska bestämmelserna i tobakslagen gälla. Det innebär enligt förarbetena (prop. s. 170) bl.a. att en kommun får ta ut avgift för sin tillsyn av en sådan

näringsidkare och att försäljningsförbud kan meddelas vid överträdelser.

Av punkt 5 i övergångsbestämmelserna framgår att partihandel med tobaksvaror får bedrivas utan tillstånd fram till den 1 november 2019. Har en ansökan om tillstånd till partihandel kommit in till tillståndsmyndigheten före detta datum, får verksamheten fortsätta till dess att beslut i tillståndsfrågan meddelats.

Några särskilda bestämmelser som tar sikte på förelägganden som meddelats med stöd av tidigare tobakslagen har inte utfärdats. Förelägganden som meddelats med stöd den upphävda tobakslagen bör, som SKL ser det, gälla så länge som tobakslagen ska tillämpas med stöd av övergångsreglerna om de tar sikte på tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter. De bör därefter ersättas av nya förelägganden.

Kontakta SKL

Sveriges Kommuner och Landsting

SKL är en arbetsgivar- och intresseorganisation för landets alla kommuner och regioner.

08-452 70 00 info@skl.se

Login